

Základní škola praktická, Bílina, Kmochova 205/10,
příspěvková organizace

ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE pro období 2013- 2018

MOTTO:

„Chování je zrcadlo, v němž každý ukazuje svou podobu“.

Johann Wolfgang von Goethe

Školní preventivní strategie vychází z Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013 – 2018 (Praha 2013)

Základním principem strategie prevence rizikového chování je **výchova dětí a mládeže ke zdravému životnímu stylu, k osvojení pozitivního sociálního chování a rozvoji osobnosti.**

V podmínkách současné informační revoluce patří mezi základní potřeby a dovednosti člověka zejména schopnost komunikace, schopnost týmové práce, dostatek sebedůvěry a dobrá odolnost vůči stresu. Pojem rizikové chování zahrnuje poměrně široké spektrum pro společnost nežádoucích jevů. Jedná se zejména o problematiku rizik zneužívání návykových látek, virtuálních drog, , patologického hráčství, problematiku šikany a násilí, vandalismu, zneužívání anabolik a léků, kyberšikanu. Nárůst projevů rizikového chování včetně zneužívání návykových látek v populaci mládeže a dětí školního věku se stává celospolečenským problémem. Děti patří k nejohroženější skupině. Proto je důležité zahájit primární prevenci právě v době základní školní docházky, poskytnout žákům informace o drogové problematice (přiměřeně k věku žáků), naslouchat jejich problémům a snažit se otevřeně s nimi hovořit i na neformální úrovni.

Naším cílem vypěstovat v dětech odpovědnost za své vlastní chování. Proto se snažíme posílit pozitivní vztahy ve třídách. Žáky vést k osvojení si návyků, jak prosazovat a obhajovat své vlastní názory a jak přistupovat k řešení problémů. Osvojit si postupy, jak vzdorovat negativním vlivům okolí a řešit vypjaté životní situace včetně návodu, jak čelit šikaně.

Škola vytváří tento program jako základní nástroj prevence. Jde o komplexní systémový prvek v realizaci preventivních aktivit, program je nejméně jednou ročně vyhodnocován, sleduje se jeho účinnost.

A) ŠKOLA

stav školy z hlediska rizikového chování , její zaměření

Vztah učitel – žák

Budujeme vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem. Žák ví, že se může na učitele obrátit a bude respektován jeho názor, jeho potřeby. Učitel se zajímá o žáka, podněcuje dialog. Učitel získává důvěru žáka i prostřednictvím budování vztahu s rodinou, sociálním prostředím žáka. Při řešení problémů je učitel otevřen komunikaci s žákem, s rodičem, širší rodinou, ostatními pedagogy, výchovným poradcem, ad.. Na základě dosažení dohody o společných cílech a postupech **dochází k celkové a jednotné podpoře žáka.**

Skupinová práce

Učitel věnuje pozornost spolupráci ve skupinách, podporuje naslouchání, zapojení všech členů skupiny, reflektuje s žáky skupinovou práci a podporuje tak rozvoj kompetencí **týmové práce, řešení konfliktu** (učitel podporuje odpovědnost žáka za řešení konfliktu). Žáci se učí vést diskuzi, vyjadřovat své názory, naslouchat druhým a vhodným způsobem

reagovat na kritiku. Jednou z možností je například vedení komunitního kruhu, ve kterém má každý právo **diskutovat** na základě pravidel diskuse, **sdílet** své pocity, obavy, radosti, zážitky, podněty k životu třídy, klást otázky.

Projektové vyučování a celoškolní projekty

V rámci projektů se žáci mohou blíže seznámit s děním kolem sebe a aktuálními tématy. Umožňuje intenzivní spolupráci tříd v rámci ročníku. Celoškolní projekt navíc podporuje spolupráci žáků napříč třídami a napříč ročníky. Žáci se navzájem poznávají a dokáží spolupracovat starší s mladšími. Je to podstatný prvek prevence šikany starších žáků vůči mladším.

Volný čas:

Svůj volný čas mohou žáci trávit ve škole, a to v rámci pořádaných projektových odpoledních (sportovní, vaření, výtvarné, rukodělné, literární....)

Individualizované hodnocení, slovní hodnocení, sebehodnocení, zpětná vazba skupiny

Žáci dostávají komplexní zpětnou vazbu od učitele. Jsou informováni o svém pokroku i nedostacích. Je oceňováno úsilí žáka a míra jeho pokroku bez srovnávání s výkonem ostatních. Je podporován jeho individuální talent a zájem. Diferenciace výuky může probíhat prostřednictvím práce ve skupinách podle zaměření žáka. Pomáháme žákovi vybudovat si důvěru v sebe, ve vlastní síly, pozitivní vztah k okolnímu světu.

Komunikace s rodiči, veřejností

Učitelé nabízejí všem rodičům možnost individuální konzultace. Rodiče mají také možnost navštívit i výuku, do výuky se mohou zapojit v rámci svých možností a poznat tak prostředí školy a lépe tak chápat potřeby svých dětí ve škole.

Rodiče budou o takovém programu informovat především třídní učitelé na třídních schůzkách. Informovanost bude zaměřena zejména na oblast prevence užívání návykových látek a šikany. Rodiče každého žáka obdrží informace, které budou obsahovat nezbytná telefonní čísla a adresy, základní seznam změn chování, které by se mohly u jejich dětí vyskytnout, ale i několik užitečných rad, jak se zachovat, zjistí-li u svého potomka závislost či stane-li se jejich dítě obětí šikany. Pokud rodiče projeví zájem, rádi pro ně zajistíme alespoň jeden seminář nebo besedu s odborníkem. Budeme se snažit zapojit rodiče do programu i tak, že je požádáme, aby se k jeho průběhu prostřednictvím ankety vyjádřily. Na jejich dotazy a připomínky budeme zpětně reagovat.

Pedagogická diagnostika

Učitel věnuje pozornost žákům, registruje signály o možném problému žáka a hledá příčiny a vhodné formy nápravy. Pokud je třeba, spolupracuje s rodiči a výchovným poradcem, který se zapojí do diagnostického a terapeutického procesu. Případně je využíváno dalších odborných institucí (PPP, SVP, SPC, OSPOD aj.)

Řešení přestupků

Porušování školního řádu, týkající ho se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy, je klasifikováno jako hrubý přestupek a jsou vyvozeny patřičné sankce. Jsou sledovány i další jevy rizikového chování – šikana (slovní, fyzická agrese, vyhrožování...) krádeže, vandalismus, brutalita, rasismus atd. Při jejich zjištění jsou navržena cílená opatření. V případě, kdy selže prevence ve škole, bude přistoupeno k následujícím opatřením:

1. individuální pohovor se žákem
2. jednání s rodiči na úrovni výchovné komise
3. doporučení kontaktu s odborníky
4. v případě nezájmu rodičů uvědomění sociálního odboru, oddělení péče o dítě
5. v případě podezření z jednání, které naplňuje skutky trestného činu oznámení Policii ČR

Zveřejnění informací

Informace budou zveřejňovány na nástěnce u školní jídelny a ve vstupní hale školy. Informace obsahují důležitá telefonní čísla a adresy (linky důvěry apod.) a další informace, které se vztahují k tématům zařazeným do Minimálního preventivního programu, zásady první pomoci při výskytu šikany. Na výběru témat umístěných na nástěnku se mohou žáci sami podílet právě svými dotazy vřazovanými do schránky důvěry.

Dalším informačním zdrojem pro žáky a hlavně vyučující je knihovna, DVD, výukové programy zaměřené na prevenci rizikového chování. V průběhu platnosti tohoto programu ji podle možností doplníme o několik aktuálních titulů.

Program bude propagován a zveřejňován na školních webových stránkách školy.

Personální zajištění prevence

Výchovný poradce

Výchovný poradce koordinuje společně s metodikem prevence aktivity školy v oblasti prevence. Aktivně nabízí učitelům a žákům možnost poradit se o svých problémech. Zaměřuje se na žáky, kteří jsou ohroženi ve svém vývoji, sebepojetí, komunikaci s druhými. Učitelé informují výchovného poradce o případech výskytu agresivního chování ve třídě, signálů o potížích žáka (osobnostní, rodinné, vztahové), náhlém i trvalém neúspěchu v učení, obtížné komunikaci, konfliktu s rodiči, porušování pravidel soužití ve škole žákem, krádežích

ve třídách. Výchovný poradce navrhuje opatření, navrhuje řediteli školy svolání výchovné komise, vede individuální konzultace s dětmi, s rodiči, informuje o možnostech odborné péče a další pomoci (adresář sociálních služeb, linku bezpečí, apod.). Jedná se sociálním odborem. Konzultuje problémy s odbornými pracovišti – SPC,PPP,SVP.

Metodik prevence

Metodik prevence spoluvytváří minimální preventivní program, podílí se na jeho realizaci. Komunikuje s učiteli v oblasti primární prevence, v případě vzniklého problému dává podněty k možné nápravě. Spolupracuje s institucemi a organizacemi v oblasti primární prevence. Koordinuje předávání informací o problematice rizikového chování ve škole, dokumentuje průběh preventivní práce školy. Na konci školního roku hodnotí realizaci minimálního preventivního programu. Účastní se výchovných komisí. Vede si záznamy z jednání rizikového chování žáků. Spolupracuje s okresním metodikem prevence v Teplicích. Účastní se pravidelných setkáních metodiků (tj.1 x za 3měsíce).Získané informace předává ostatním kolegům na pedagogických poradách. Dle možností využívá nabídky realizaci preventivních projektů hrazených z dotačního programu ústeckého kraje.

Pedagogové

Věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhuje opatření. Třídní učitel je v kontaktu s rodiči žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, osobních setkání a dalších možností komunikace.

Ředitel školy

Sleduje efektivitu prevence rizikového chování. Sleduje problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole. Schvaluje v případě potřeby svolání výchovné komise za účasti zákonného zástupce žáka, výchovné poradkyně, preventisty rizikového chování a zúčastněných pedagogů, popř.pracovníků orgánů péče o dítě či psychologa.

B) DĚTI

stav dětí ve vztahu k rizikovému chování

Nemalé části dětí se nedaří z různých důvodů vyrovnat se přiměřeně a zodpovědně s osobními a sociálními požadavky, konflikty, školními problémy a různými náročnými životními situacemi. Zástupným řešením pak pro ně bývá zneužívání drog a alkoholu, záškoláctví, šikana, vandalismus a další formy nežádoucího chování spadající do oblasti společensko- patologických jevů.

V současné době u dětí přibývá bezohlednosti, brutality, agrese nejen fyzické, ale i slovní. Děti obdivují násilí. Vzory chování hledají mezi lidmi, kteří se "proslavili" svou kriminální činností. Štěstí spatřují v získání co nejvíce peněz a věcí, pokud možno

bezpracným způsobem. Snadnou a spolehlivou cestou, jak přijít k penězům, je i prodej věcí, často zcizených. Přitom si nejsou plně vědomy toho, že páchají něco špatného. Dalším znepokojujícím jevem jsou projevy netolerance až agresivity k sobě navzájem, i k jedincům, kteří se něčím odlišují od ostatních. Slova učitelů žáci chápou jako pouhé mentorování. Nebezpečí, které jim také v současné době hrozí je snadná dostupnost a neúžitelnost internetu - sociální sítě.

Ke zjištění aktuálního stavu rizikového chování ve škole jsou využívány dotazníkové metody, práce třídních učitelů.

Cíle

Základní cíle strategie primární prevence rizikového chování v období 2013 – 2018

Cílem působení v oblasti rizikového chování je dítě odpovědné za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jeho věku

- s posílenou duševní odolností vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům
- schopné dělat samostatná (a pokud možno správná) rozhodnutí
- dodržující stanovená pravidla (zejména pravidla školního řádu slušného chování, třídní pravidla)
- přiměřenými sociálně psychologickými dovednostmi
- schopné řešit, případně schopné nalézt pomoc pro řešení problémů
- s vyhraněným negativním vztahem k návykovým látkám
- podílející se na tvorbě prostředí a životních podmínek.

a) dlouhodobé

- výchova ke zdravému životnímu stylu
- rozvoj a podpora sociálních kompetencí
- funkční informační systém, funkční systém vzdělávání školních metodiků prevence, vícezdrojové a víceleté financování projektů primární prevence a včasné intervence
- výchova k bezpečnému chování (ulice, domov)
- evaluace akcí a aktivit
- evaluace výskytu rizikového chování

b) střednědobé

- vytváření a distribuce metodických materiálů
- zapojování rodin do života školy
- vybírat efektivní programy primární prevence
- pravidelné zapojování do grantového systému prostřednictvím vlastních projektů
- vytvoření a podpora systému víceletého financování pro oblast primární prevence soc.pat. jevů (+ využít dotačního programu ústeckého kraje, MŠMT Praha)

c) krátkodobé

- zmapování potřeb v oblasti primární prevence (+ vytvoření MPP)
- využívat vhodného učiva v hodinách k různým diskusím o rizikovém chování
- využívat program – Zdravý způsob života a prev.závislostí (vedené MP pro 1.st.školy)
- využívat odbornou literaturu, internetové programy, informační stránky-
prevence-info.cz
- udržet ve škole bezpečné a zdravé sociální prostředí
- finanční podpora školní preventivní strategie

Prevence rizikové chování u dětí a mládeže zahrnuje především aktivity v oblastech :

- a) násilí a šikanování
- b) záškoláctví
- c) kriminality, delikvence, vandalismu aj. forem násilného chování
- d) ohrožení mravnosti a ohrožování mravní výchovy mládeže,
- e) xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu
- f) užívání návykových látek (vč. opomíjeného alkoholu a kouření), anabolik, medikamentů a dalších látek
- g) netolismu (virtuálních drog) a patologického hráčství (gambling)
- h) nebezpečí internetu – zneužití soc.sítí
- i) diváckého násilí
- j) komerčního sexuálního zneužívání dětí
- k) syndromu týraných a zneužívaných dětí
- l) sekt a sociálně patologických náboženských hnutí

Vymezení cílové skupiny

Strategie je zaměřena na všechny žáky 1. - 9. ročníku základní školy praktické a pro ročníky speciální, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí a s některými typy specifických vývojových poruch chování.

U pedagogů je další vzdělávání zaměřeno na celý tým, se zvláštním přihlédnutím k začínajícím pedagogům a pedagogům bez odborné kvalifikace. Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště – výchovný poradce, metodik prevence.

Do systému informování jsou zapojeni všichni rodiče. Zvláštní pozornost je věnována skupinám rodičů tříd, kde se vyskytly negativní jevy jako šikana, nebo výskyt drog. Individuální pozornost je pak věnována rodičům žáků, u kterých byl zjištěn výskyt návykových látek, konzumace alkoholu a kouření, rodičům žáků – agresorů v případech šikany.

Způsob realizace

Základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu jsou

- zvyšování sociální kompetence – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
- formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Klíčové vyučovací oblasti jsou

- oblast přírodovědná
(např. biologie člověka, fyziologie, biologické účinky drog, chemické aspekty drog atd.)
- oblast zdravého životního stylu
(např. výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, podmínky správné výživy, volný čas apod.)
- oblast společenskovední
(proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí, jedinec ve vzájemné interakci se sociálním prostředím apod.)
- oblast občanské výchovy
(postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, správná výživa, zdravý vývoj a příprava na život, formy komunikace, zvyšování sociální kompetence dětí a mládeže, subjekty participující v oblasti prevence drog atd.)
- oblast sociálně právní
(právní aspekty drog, práva dítěte, význam a cíle reklamy apod.)
- oblast sociální patologie
(postoj společnosti ke zneužívání drog, delikventní chování, kriminalita, xenofobie, šikanování, rasismus apod.)

Preventivní témata jsou nejčastěji frekventována v následujících předmětech:

Výchova ke zdraví; Občanská nauka; Přírodověda; Přírodopis; Vlastivěda; Český jazyk; Prvouka; Výtvarná výchova a výtvarné soutěže; Tělesná výchova; Chemie; Věcné učení; Pracovní vyučování

Znalostní kompetence žáků

1. – 3. ročník

- žáci dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- mají vědomosti jak udržovat zdraví a o zdravém životním stylu
- mají povědomí o důsledcích svého nevhodného chování

4. – 5. ročník

- žáci mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl
- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví
- mají povědomí o důsledcích kouření, požívání alkoholu, užívání a šíření drog
- umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc
- umí pojmenovat základní mezilidské vztahy
- umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- ví na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozuje jeho práva

6. – 9. ročník

- žáci znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví
- respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, spory řeší nenásilným způsobem
- znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly
- znají významné dokumenty upravující lidská práva a sociálně právní ochranu dětí
- vědí, na které důležité orgány se mohou obrátit
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy
- umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky
- umí vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví
- ví, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci
- znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny
- ví, že zneužívání dítěte je trestné
- chápou souvislost mezi konzumací návykových psychoaktivních látek a poškozováním zdraví a životního stylu
- ví, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovednou využít (důl.tel.čísla)
- zvládají účelné modely chování v krizových situacích (šikanování, týrání, sexuální zneužívání apod.) a správně se rozhodují v situacích vlastního nebo cizího ohrožení

- dokáží komunikovat se specializovanými službami (linky důvěry, krizová centra)
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a umí o nich diskutovat

Metody a formy, jakými budou dílčí aktivity řešeny

Aktivity budou řešeny formou rozhovorů, dotazování, řízené diskuse, besed, přednášek, dotazníků, projektových dnů, modelových situací, hraní rolí, skupinových her a jiných specifických aktivit, které lze využít v jednotlivých hodinách.

Vyhodnocení preventivní strategie

Konečné vyhodnocení celého programu bude provedeno v červnu roku 2018. O průběžném plnění programu povede školní metodik záznamy, s jejichž výsledky bude pravidelně seznamovat vedení školy, ostatní pedagogické pracovníky a rodiče žáků. V červnu každého školního roku proběhne vyhodnocení MPP a dalších aktivit školy.

Proces změn bude vyhodnocován pomocí prostředků poskytujících zpětnou vazbu / dotazník, pozorování, porovnávání/. Tyto prostředky pomohou objevit skrytá úskalí selhání nebo nereálné nároky, které lze pro další období napravit vypracováním upravené verze.

Vyhodnocení se týká:

1. věcné podstaty realizace jednotlivých akcí a aktivit, přehledu o počtech účastníků, finančních nákladech, schopnosti realizovat jednotlivé programy apod.
2. výsledků uskutečňovaného procesu změn
 - zhodnocení psychosociálního klimatu ve škole, kázně a případně i prospěchu žáků,
 - zhodnocení posunu v postojích a hodnotových systémech dětí,
 - zhodnocení výskytu sociálně patologických jevů ve škole.

V Bílině dne 16.4.2013

Mgr.,Bc.Iveta Krzáková
ředitelka školy

Zpracovala: Mgr.Jaroslava Moczerniuková, metodik prevence